

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
 ILICA BROJ 61. III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 100 D. POLUGOD. 50 D.
 ČETVRTGOD. 25 D. POJEDINI BROJ

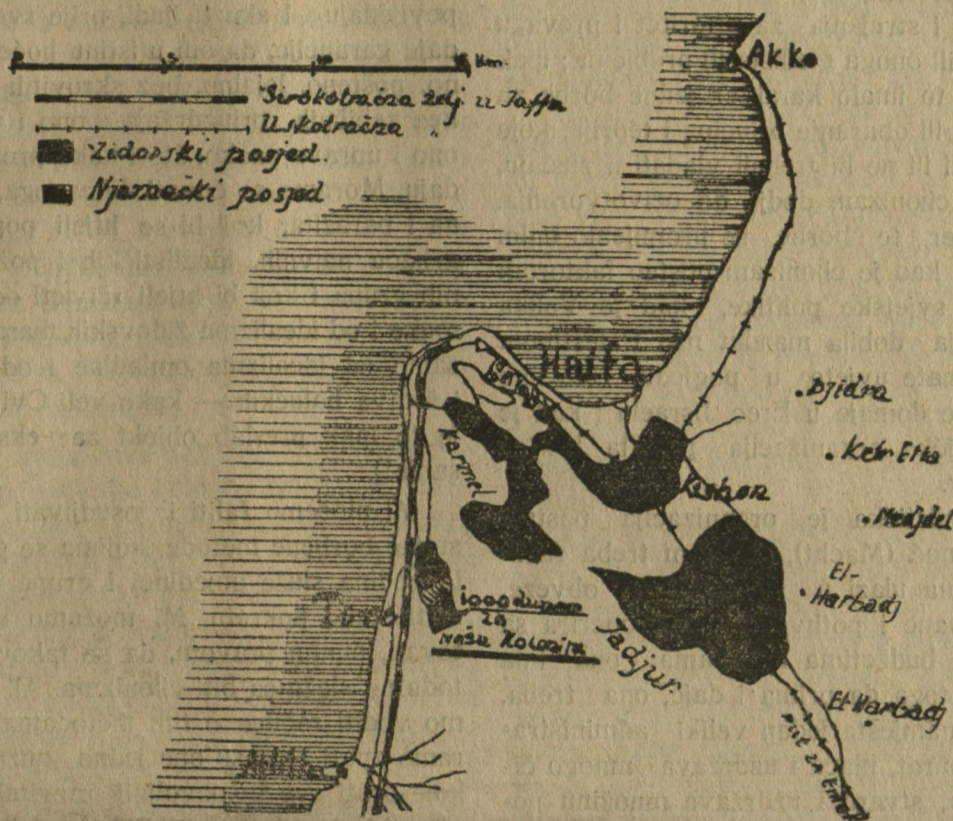
Naša kolonija „Tira“

Tira leži 10 km južno od Hajfe uz mersku obalu. Klimatske prilike su vrlo povoljne. Zemlju toga kraja cijene kao jednu od najboljih u Palestini. Vode ima dosta. Malarije u Tiri nije nikada bilo. — Napokon je uspio Skloniti Narodni Fond, te je kupio od te zemlje 1000 dunuma za naše halucim. U roku od nekoliko mjeseci zidal će oni svoju koloniju.

Ovo je događaj od velikog zamašaja. Možda mi, cionisti iz jugoslavenskih krajeva, time prelazimo u novu fazu cionističkoga rada. — U prvoj fazi odnijese slavu oni, koji su prvi bili prionuli uz Herzla i, kao glasnoše ideje, trubili i budili. Bili su većinom mladi, gorili su od zanosa i cionizam je imao obilježje idealističkog pokreta mladenačkih elemenata. No kad su ti mladjahni budioči otprije zagazili u muževno doba, stao je da se mijenja način njihovoga života i metod rada. Jer se muževna zrelost ne zadovoljava pjesničkim simbolima. Ona se hrani i žilavi efektivnim, realnim uspjesima. — Naš pokret praktičnom borbu nije pružao prevelikog polje djelovanja. Još je manje bilo uspjeha. Sve se koncentriralo oko sabiranja novca, da se uzdrži »organizacija«. Valja se zadovoljiti ulogom sluga, tako je glasila lozinka. — Našu zemlju i novi život u njoj nijesmo ni vidjeli. Na kongresima su nam o njoj »referirali«. Mi smo kao poslušni vojnici slušali i odobravali, a u opoziciji gledali smo nedisciplinovane prestupnike. — I nijesmo ni opažali, da u toj ulozi sluga sve više mlitavamo i gubimo snage.

Tako nije moglo da ostane. Da je i sljedeća generacija išla tim stopama, sušila bi se naša grana, obamrla bi i otpala. A padala bi onda grana za granom sa stabla . . . Pustiti svoje korijenje u galujsku crnicu zemlju, u čitavome svom organizmu proživljavati galujski život, a u svojim idealima opet živjeti tamo u nevidjenom kraju; i silnim radom služiti kao posrednik posrednika »organizacije« — to nije život za borca. On hoće sam da zahvati u kelo bivanja. Da ako ga polisnu, on će da se osovi, jače da zamahne, da svlada i da — stvori . . .

Naša cionjska ideja je u prirodi nikla. U nje je vitalna snaga, koja stvara uvijek nove, za život sposobne i čepet mladi život radjajuće oblike. I zato već naša druga generacija, najsnažniji njezini zastupnici, nijesu više bili u stanju da kalupe uvodnike po novinama i da nose škrabice kao za milodare. Ti vode naših halucim brzo i lako su se emancipovali od oportunističkih želja za »masnom i sigurnom« galujskom egzistencijom. Jedan od njih pustio je svoju akademsku karijeru. Niti beč najbližih, niti skepsa tuđih nije ga mogla odvratiti od nauma, da podje u zemlju i da baš u najtežim poslovi-

ma, koji su čekali halucim, okuša svoju snagu. Da se ufati u košlac sa »neplodnim«, kamenitim tlom. Da ga u muci i znoju upozna i zavoli. Taj rad u zemlji posvetio ga je, njega i sve druge. Hoteći se žrtvovali oni stekoše pravo, da budu očevi naše unučadi u Erec Jisraelu.

Odijelivši se, oni su tražili svoj djec i da im se sagradi siguran krov nad glavom. — Silom prilika dolazili su k nama, da se opet vrate u svoju zemlju. Nastao je lični saobraćaj: Palestina—Jugoslavija. U opsegu dođuše malen, ali imade velikih perspektiva za budućnost. Jer kad si naši halucim budu dolje gnijezdo svili, on će postati sve življiji. Ne će se putovati samo iz turističke znatiželjnosti, nego iz želje, da vidimo svoje u svojoj zemlji. Rodbina je već ustanovila termine: ove godine putuje ovaj, zatim onaj . . . I još nešto: znanac jednog našeg haluca dao je istom sve punomoći, da u blizini naše kolonije za njega kupi zemlje i da se izgradi mala ekonomija. Hoće, da stablo njegove imućne familije jednim svojim korijenom prođe u Palestinsko tlo. Rekao je: » . . . Ne znam, možda će moj sin poći dolje da obitava i da tlo, što ćete ga vi pripraviiti, sam obradjuje . . . »

Čvrsti korak kojim naš haluc stupa na palestinsko tlo, učinio je i nas učesnicima kod izgradivanja zemlje. Već iz mnogih razgovora sa našim halucima i iz njihovih pisama dobili smo obilje novih informacija: o samoj zemlji, o kolonizaciji naše organizacije; o ljudima, koji našu organizaciju dolje zastupaju; o lei i njezinim ljudima; o palestinskom radništvu; o četvrtoj aliji i t. d. — Nijesu to udešeni »referati«. Oni nam javljaju same doživljaje, koji nas snagom svoje iskonosti sile, da sami otputujemo u zemlju i da vidi-

mo . . . Naša kolonija bit će prvim konekom svakog našeg službenog cioniste, koji dolazi u zemlju. A morat će doći. Njegov oživljeni cionizam će da ga goni. — Kontakt između naših halucim i službenih naših cionističkih krugova morat će da ostane čvrst i trajan. Ja sam mnijenja, da jedan od prednjaka halucim mora da bude članom našega Radnog Odbora. — Kröz taj uski kontakt preći ćemo u novu, skroz realističku fazu našega rada. I mnogi, koji su do sad po strani bili od galujskog »cionističkog partizanstva« pridružiti će se. Jer tamo dolje oko Tira će da buja mladi i zdravi život, a taj ima neodoljivu i privlačivu moć za sve jake i za život sposobne.

Zanimivo je bilo, prisluškiivati našim halucim, kad su stavljali uvijek svojoj kolonizaciji. Čovjek bi mislio, da će se ti prvaci idealizma u Palestini pokazati kao zanešenjaci, veljni da osnuju koloniju i pod najtežim uslovima, i u opasnim malaričnim krajevima, samo da se opet žrtvuju za ideale Ali naprotiv. U Palestini su se pokazali potpunim realistima, brezvenjajcima i računčizama, koji žele osiguran i sretan život. Oni rekoše: »Baza naše kolonije mora da bude ekonomski potpuno zdrava . . . 100 dunuma za obitelj i ni jedan manje . . . U malarički kraj ne idemo . . . Zemlja mora da bude prvoklasna; pa neka svaki u zemlji sebi gradi tako sigurno uporište kao mi i ona će postati našom«. Tira odgovara svim zahtjevima naših halucim.

Zemlja je kupljena, ali fond za investicije još uvijek nije potpun. Svota još nije dosegula onu visinu, koja je u dogovoru sa odličnim ekonomskim stručnjacima iz Palestine označena kao optimalna. Stojimo zato

pred akcijom, koja ima da namakne ostatak. — Tu akciju valja da dovršimo uspješno i brzo, jer velik je cilj, kojem je namijenjena...

Dr. R. R.

Principi i metode - Riječi i djela

Sve do XII. cionističkoga kongresa cionistički je pokret bio skroz duhovan, idejan, idealističan. I ako su vrlo rano upoznati problemi političke, nacionalne, kulturne, karitativne, socijalne, istorijske, geografske, ekonomske i druge prirode, koji se svi nalaze u cionizmu; i ako je već odavno došlo do grupisanja po raznim ideologijama, do borbi raznih naziranja i strujanja za prioritet i prevagu ovoga ili onoga gledišta ili problema; ipak je sve to imalo karakter jedne borbe za obranu ili obaranje principa i teorija, koje bi imali ili ne bi trebali vladati u slučaju, — da cionizam dodje do oživotvorenja. Karakter te borbe se promijenio onim časom, kad je cionizam postao faktorom velike svjetske politike, kad je Velika Britanija dobila mandat nad Palestinom uz poznate uvjete u pogledu židovske narodne domaje u Erec Jisraelu i kad je cionistička organizacija postala Jewish Agency.

Cionistička je organizacija postala jedna moć (Macht), s kojom treba računati. Ona ulazi u mnogovrsne obveze, angažmane i pothvate, ona operira sa velikim budžetima i sumama, ona ima mnogo toga da prima i daje, ona treba, traži i namješta jedan veliki administrativni aparat, plaća i uzdržava mnogo činovnika, stvara i uzdržava mnošinu pozicija i egzistencija. Nije više samo pokret i borba ideja, nego je borba o moć. Zato su i metode borbe postale drugačije. Uzete su iz borbenih metoda nežidovskih političkih partija i dobile su tek svoju židovsku boju, svoj židovski ton. Nije to više ono bezuvjetno i strastveno traženje istine i pravdnosti. Nije više samo ono apsolutno traženje objektivnosti. Ima tu svih rekvizita, pa i najgadnijih, iz političkih metoda drugih naroda i partija. Ima niskoće i gadaluka, neiskrenosti, sebičnosti i pristranosti, već prema prilikama i potrebama. Ima i macchiavelizma: svrha posvećuje sredstvo. Ima svega, što vidjevamo drugdje kao pratiocje za moć.

Na XII. cionističkom kongresu pala je riječ: »Interessenzionismus«. Ružna riječ: Ali ona prilično dobro izražava ono što jest i kako jest.

Ne bi bilo pametno, niti bi koristilo cionizmu, kada ne bismo htjeli vidjeti ovu novu situaciju i nove metode, koje donosi. Teško se danas opredijeliti za ovaj ili onaj program, teško je odlučiti se, kojoj da se stvari ili stavci dade prioritet u tempu, vremenu, mjestu, budžetu itd. Često tek pokus i iskustvo, mogu pokazati, da li je nešto dobro, a da se ipak još ni onda ne može dokazati, da li ne bi nešto drugo bilo bolje. Ali mnogo je lakše suditi o metodama. Ako smo na čistu o tome, da u cionizmu danas imade borbi suprotnih interesa (svejedno, radi li se o interesima pojedinaca ili grupa) i da je to možda već dominantan momenat

u tim borbama, onda ćemo prema raznim metodama morati biti vrlo kritični i vrlo skeptični. Onda ćemo a priori osuditi, pobijati i baciti sve one metode, koje nam se čine sumnjivima, da vode mnogo više računa o pojedinačnim, užim, lokalnim, povremenim ili partijskim interesima, nego o općim i trajnim interesima cjeline.

Ne odlučuje program ili princip, nego odlučuju ljudi i odlučuje djelo. Ne smijemo se dati zavesti lijepim, blještavim, modernim, ma kako logičnim programima, ako ljudi, koji te programe propovijedaju, svojim sposobnostima, svojim radom i svojim životom ne daju garancije, da razumiju i znadu provesti ono, što propovijedaju. I ako ti ljudi, prije svega, ne daju garancije, da oni u istinu hoće iskreno, pošteno, lojalno, bez skrovitih misli i bez sebičnih priuzdržaja, ono i upravo ono i upravo onako, što i kako propovijedaju. Moramo se čuvati demagoga, tribuna i parazita, koji bi se htjeli popeti na grbaču naivnih, idealističkih i požrtvovnih grupa i koji bi htjeli »živjeti od tuđe muke i od idealizma židovskih masa.« (Ne samo od idealizma omladine i od znoja i žrtava halučkih — kako veli Cvi — jer je to ipak preslab objekt za eksploitanje!)

Mi možemo žaliti i osudivati nedostojne borbene metode, kojima se od malo godina služe pojedinci i grupe u cionističkome pokretu. Mi možemo konstatovati, punim pravom, da se takove metode ne slažu sa biti cionizma. Ali moramo voditi računa o tim metodama i moramo znati, da su one jedno nužno zlo, koje prati sve to povoljniji razvitak cionizma. I moramo znati, da su jalovi svi pokušaji protiv takovih metoda, jer se te metode pojavljuju svagdje, gdje se bori ne o teorije i ideje, nego o realne pozicije, gdje imade borbe za moć i za realne vrednote. Tko si je toga svjestan, on može dobiti distancu prema tim borbama, pojavama i događajima, on je kadar, da ih dosta objektivno prosudi i omjeri i da pogodi, gdje je i što je pravo. On će razumjeti probleme, o koje se vodi tako žestoka borba i znat će sva pretjeravanja svesti na pravu mjeru.

Ako u Palestini pojedinci i čitave grupe imadu posve raznolike, pa i suprotne poglede na jedne te iste probleme i pojave; pa ako se oni u svojoj borbi služe svim, pa i ogavnim rekvizitima — neiskrenosti, zašućivanja, pretjeravanja, izvraćanja, demagogije i denuncijacije — političke borbe, kako to biva u svim »kulturnim« državama, narodima i partijama, gdje se bori o vlast i o materijalne vrednote; pa ako ti palestinski faktori kušaju prenijeti svoje borbene metode u židovsku javnost u galuti (na kongresima, konferencijama, u novinama, brošurama, »znanstvenim« edicijama itd.), onda se to ipak može razumjeti, ako se znade, da tu govore, pišu i rade, da se tu bore direktni interesi.

Ali ne može se razumjeti i ne može se odobriti, ako te iste borbene metode prihvate i provode u galuti faktori — pojedinci, grupe, novine —, koji nijesu izravni interesenti, nego samo ideolozi, doktrinarci, partajskog principa radi. Borbe, koje u Palestini mogu imati

smisla i u stvari i u formi, te borbe u Palestini mogu ipak donijeti koristi, ako ne prevrše mjeru. Ali ako se te iste borbe prenesu i u galut, gdje je rezervoar ljudi i sredstava za izgradnju Palestine, onda je to jedna opasna i štetna pojava, koju treba suzbijati. Jer je židovstvo u galuti duševno preslabo, da takovu borbu izdrži. Jer je moralno i materijalno preslabo, da pored i unatoč takove borbe radi na izgradnji Erec Jisraela. Jer židovska narodna domaja u Erec Jisraelu ne može uspjeti, ako se židovski rezervoar u galuti potkopa, otruje i razbije iznutra.

Naši su Hitahdutovci na svojem prvom koraku u našu javnost zapali u pogriješku, te su zaboravili, da se i oni poput nas nalaze u galuti. U obranu svoje ideologije oni su se poslužili jednom metodom i argumentacijom, koja je diktovana stranačkom zaslijepljenošću i strastvenošću, što je razumljivo kod palestinskih interesenata, ali nije dopustivo našim omladincima u našoj sredini. Ja sam odbio samo najkrupnije netačnosti i insinuacije u prvom Cvijevom članku, potpuno uvjeren, da su vodje našega Hitahduta još posve nepokvareni omladinci, koji još nijesu toliko zaraženi strančarskom zaslijepljenošću, te ne bi mogli ili čak ne bi htjeli razumjeti i priznati ispravnost i istinitost moje opomene. Svojim odgovorima pokolebali su omladinci tu moju vjeru temeljito. Ja to duboko žalim radi njih i radi našega pokreta u Jugoslaviji. I samo radi toga osvrnut ću se na njihove članke, koji radi temeljne pogriješke krivog »ajnstelunga«, toliko vrve netačnostima, iskrivljivanjima, podmetanjima itd., da ću moći dodirnuti tek maleni broj ponajvažnijih pojava.

Da raščistim prije svega stvar, koliko se mene lično tiče. Držim, da i kod vodja Hitahduta još uživam toliko cionističkoga i ličnoga kredita, te mogu isključiti svaku sumnju u moj lični cionistički integritet. Žalim samo, da omladinci nijesu pokazali toliko taktika i opreza, da svoje napadaže na klal-cioniste formuliraju tako, te ne bude sumnje o tome. Mislim, da su oni prema meni dužni toliko respekta! (Ne radi mojih godina. Niti radi mojega položaja u organizaciji. Nego radi mojega javnoga rada. I jer oni ipak taj rad i njegove motive moraju znati i moraju ih znati ispravno suditi, ako se drže zvanima i sposobnima, da sude o nečemu, što je njima mnogo dalje: o ekonomskim i socijalnim problemima izgradnje Erec Jisraela!) Da je bilo barem toga respekta, onda bi omladinci bili izbjegli mnogoj netačnoj i neistinitoj tvrdnji, u koju su (ja još uvijek tvrdim), nehotice i nepromišljeno zapali. Ne bi meni, radi mojega mirnoga, stvarnoga članka predbacili izbornopropagandističku demagogiju, — a istodobno zapadali u jedan pravac, koji se ne da ispričati niti sa izbornopropagandističkom demagogijom! Tvrde, da sam napadao frakcije, a naročito Hitahdut. To dokazuje, da su površno i kroz frakcijske naočari čitali moj članak. Konstatujem, da nijesam napao nijednu frakciju, pa ni Hitahdut, ni Hapoel Ha-cair. Govorio sam samo o frakcijama, a i to tek toliko, koliko je bilo potrebno u obranu napadnutoga nefrakcijskoga klal-

cijonizma. Nije istina, da pobijam potrebu marksizma i socijalizma u cijonizmu, za takovu tvrdnju nema uporišta u mom članku. Jednako mi se neispravno predbacuje, da pobijam samo frakcionizam ljevice, a izuzimam frakcionizam desnice. To su doista tendenciozne insinucije, pa kada se iznose u takovoj formi i kad mi Cvi benevolentno prašta mnoge moje — navodno — neispravne tvrdnje, podmećući mi »tendenciju izborno-propagandističke« »obrane srednje linije pod svaku cijenu«, i kada Cvi »lojalno« ne će da uzme »na nišan svaku moju riječ« — »obzirom na ovakav karakter mog članka«, — onda bih gotovo morao požaliti, što sam svojim apelom na lojalnost izazvao toliku »lojalnost« kod omladinaca, te bi čovjek kraj te »lojalnosti« izišao i smiješnim, i ignorantom i zločincem. (Hans Hochsinger spominjući »uvodničara preprošloga broja Židova«, govori odmah o »onima, koji su zlorabili ideale naroda itd.«!) Bože, čuvaj me od »lojalnosti« naših Hitahdutovaca!

Nastupilo je dakle već, česa sam se bojao i od česa sam odvrćao: k nama je već presadjen duh, zapravo zloduh (govorim o metoda ma izvršenja ideologije!) frakcija, koje su nastale u sasvim drugim sredinama. Taj je zloduh diktovao način, kojim su vodje Hitahduta mene tretirali: A taj je isti zloduh diktovao i argumente za orijentaciju Hitahduta, a protiv orijentacije klal-cijonista, argumente, koji daju posve krivu sliku o problemima i riješenjima izgradnje Erec Jisraela. O tome ću u slijedećem članku, jer je »bez sumnje potrebno (sada po gotovo!), da se već jedamputa u nas — barem kod intelektualaca i omladine! — širi ispravno poznavanje palestinskih problema.«

Lav Stera.

Generalni tajnik svjetske cij. organizacije u Zagrebu

U utorak, dne 17. o. mj. stigao je u Zagreb generalni tajnik svjetske cijonističke organizacije u Londonu, g. Izrael Cohen, te je istoga dana imao dogovor s Radnim Odborom, o kojemu izvješćujemo na drugome mjestu.

U srijedu na večer održao je g. Cohen u Židovskom Narodnom Društvu predavanje o »političkom položaju cijonizma«. Uvodno ističe, da za bolje razumijevanje našega položaja treba samo povući paralelu između predratnoga i sadašnjega stanja Židova. U Engleskoj postoji Jewish Board of Deputies. Ova korporacija ne brani samo interese engleskih Židova, već intervenira u prilog Židova cijeloga svijeta. Prije rata morala je ona intervenirati smo za ruske i rumunjske Židove, danas za mnoge zemlje. Tako se nije ispunilo proročanstvo onih, koji su rekli, da će iza rata u svim zemljama Židovi dobiti jednakopravnost, a time bi prestala opravdanost cijonizma i njegova djelovanja. Naprotiv! Cijonizam je danas politička nužda za židovski narod.

Kad smo 1917. dobili Balfourovu deklaraciju, mnogi su optimiste mislili, da će se narodna domovina izgraditi u 2—3 godine i očekivali su, da će započeti silna imigracija u Erec Jisrael. Ali ubrzo iskristalizirala su se 2 smjera: jedan je tražio,

da se imigracija ima ravnati po kapacitetu zemlje, drugi, da se ima forsirati što jača imigracija, bez obzira na sve ekonomske, zdravstvene i druge prilike, jer treba da smo čim prije dominirajući element u Palestini. Pobjedila je trezvenost i Egzekutiva se odlučila za oprezni rad.

Već s početka razvijali su Arapi znatnu agitaciju protiv židovskog useljivanja. Da bi spriječili porast upliva Židova, širili su najraznije objede i laži protiv Židova i cijonizma. I, što valja priznati, izazvali su jak »štimmung« za sebe ne samo na Istoku, već i u Evropi, a naročito i u samoj Engleskoj. Jedna arapska delegacija efendija došla je u London i našla saveznike u antisemitskim novinama. Ali ostali Arapi doskora su uvidjeli, da im od te agitacije i opozicije protiv vlade nema koristi. Vidili su nadalje, da se useljivanjem Židova zemlja razvija i da i njima kolonizacija daje mnoge probiti, a napokon su se i uvjerali, da je sve, što su im efendije nadrobili o Židovima, tek legenda. Osnovala se posebna felaška (seljačka) stranka, koja hoće da radi u sporazumu sa Židovima i koja priznaje Balfourovu deklaraciju.

Ali pored ove agitacije protiv cijonizma i palestinske kolonizacije Arapi počeli su i agitaciju za samostalnost i ujedinjenje svih Arapa. Kao što je poznato, pozivaju se na jedno obećanje Engleske, prema kojemu je Engleska obećala, da će podupirati ta nastojanja oko ujedinjenja, ali da u toj zajednici ne će biti isključena i Palestina. Husein trebao je potpisati ponovno prijateljski ugovor s Engleskom, u kojem bi imao priznati i Balfourovu deklaraciju. Uslijed pritiska Arapa nije se on mogao odlučiti na potpis i pregovori su se otegnuli. Naša Egzekutiva već je bila zabrinuta zbog toga, ali je međutim nešto nastupilo, što se nije očekivalo. Vahabiti, kojima vlada sultan Ibn Saud, stari neprijatelj kralja Huseina, podigli su se protiv Huseina i protjerali ga nakon osvojenja Meke. I time je skinuto s dnevnoga reda pitanje ujedinjenja svih Arapa.

Ali još je jedan drugi događaj nama u prilog. Egipćani tražili su potpunu samostalnost i pošto je nisu dobili redovnim putem, poslužili su se drugim sredstvima: atentatom protiv Sirdara, vojnog komandanta Egipta. Engleska uvidja danas, da na Blizom Istoku treba jedan element, na koji će se moći osloniti. To je i razlog, da Engleska ostaje u Palestini i pored svih zahtjeva antisemitskih listova i političara, da Engleska napusti Palestinu.

Ali kakav je stav uopće zauzeo engleski narod prema palestinskom pitanju? S početka je s vrlo velikim simpatijama primio cijonizam i palestinsko pitanje, ali po malo je uslijed arapske agitacije nastala u tome promjena, koju najbolje karakteriziraju 3 zadnja engleska izbora. U izborima 1922. igrala je Palestina važnu ulogu. Kandidatima se stavilo pitanje: za ili protiv Palestine. U izborima koncem 1923., koji su doveli Labour Party na vladu, nije Palestina više igrala tako važnu ulogu, a u zadnjim izborima Palestina uopće nije više igrala nikakovu ulogu. To je najbolji dokaz, da engleski narod palestinsku politiku, koju su 4 vlade odobrile,

smatra već bitnim dijelom svoje politike, koju ne mijenja.

Kraj toga valja uvažiti još jedan momenat: Engleska ima samo mandat nad Palestinom i dužna je polagati računa o upravi Ligi Naroda. U oktobru 1924. prvi je put Engleska kao mandatarna vlast podnijela svoje izvješće Ligi Naroda, a vrhovni komesar sir Herbert Samuel dao je još usmeno nužne informacije članovima mandatske komisije. Nakon nekoliko tjedana izdala je onda mandatska komisija svoje izvješće, koje je izazvalo neugodan dojam. Naročito nije bilo shvatljivo, kako je komisija, od koje članovi nikad nisu Palestinu vidjeli, mogla doći do zaključka, da židovski useljenici pored svega svoga oduševljenja nisu najpodesniji element za poljoprivredu, kad su se svi nežidovski stručnjaci i učenjaci, koji su bili u Palestini, izrazili najvećom pohvalom o radu našim halucim, istaknuvši, da se odmah vidi razlika između arapskoga i židovskoga naselja. Dr. Weizmann bio je u Foreign Office i zatražio je, da se netačnosti partaičnog izvještaja opovrgnu, te mu je tom zgodom obećano, da će ministar inostranih djela na prvoj sjednici Lige Naroda energično odbiti sve ove neispravnosti. Chamberlain je doista to i učinio.

I kad se pitamo, kako je došlo do toga nepovoljnoga izvještaja, naći ćemo razjašnjenje samo u činjenici, da su od 7 članova komisije 5 katolici iz latinskih zemalja, koji stoje pod uplivom Vatikana, koji je u zadnje vrijeme razvio jaku agitaciju protiv cijonizma. Egzekutiva želi da ovakove pojave onemogući. Ona želi da ima stalno političko zastupstvo u Ženevi i Rimu i povjerila je vodstvo dr. Jakobsohnu, koji je prije bio naš zastupnik u Carigradu. Ne smije se u buduće dogoditi, da Egzekutiva ne bude točno orijentirana o svim namjerama Lige Naroda, ali i Liga Naroda treba da je obavještena o našem radu i našim nastojanjima. Kontakt između Lige Naroda i Egzekutive treba da je stalan, ali pored toga ima da se organizuje i dobra novinska služba u svim zemljama.

Ovi posljednji događaji ponovno su nam dokazali, da je politički rad još uvijek vrlo bitan dio našega rada za obnovu zemlje. Gospodarska izgradnja Erec Jisraela mora da bude postavljena na sigurni politički fundament. Ali i ovaj politički rad treba osigurati i zato valja da svi cijoniste stave Egzekutivi na raspolaganje nužna sredstva za uzdržavanje ovoga velevažnoga rada. Govornik je uvjeren, da će Židovi Jugoslavije učiniti svoju dužnost. (Odobranje.)

Dr. Licht: Izgradnja Palestine nije samo stvar kolonizacije, kupnje zemljišta, melioracije, asanacije itd. Pitanje izgradnje Palestine je par excellence političko pitanje. Cijela organizacija, osim Egzekutive, nije imala razumijevanja za taj politički rad. Morala je doći sjednica mandatske komisije, da nam postane jasnim, da protiv nas rade moćne sile. Sve ono, što se u Palestini događa, ima za preduvjet stvaranje povoljne političke atmosfere. U Engleskoj moći ćemo uzdržati korektne odnose s mandatarnom silom. Ali i drugdje mora da stvorimo povoljno političko raspoloženje među nežidovima, jer

ono jača i cionističku organizaciju. Do-
sad smo to zanemarivali i gradili male
dekorativne pozicije, s kojima smo agiti-
rali.

Znamo, da šekelska sredstva ne do-
staju ni za pokriće administrativnih tro-
škova Egzekutive. Ova akcija bit će do-
kaz naše pol. zrelosti. Neka svaki ima u
vidu, da se tu ne radi o velikim svotama, i
da zahtjev Egzekutive nije prekomjeran.
Apeluje na sve da udovolje pozivu vod-
stva.

Iza toga pristupilo se odmah sabirnoj
akciji, te je sabran iznos od 170 L.

Perec Smolenskin

K četrdesetgodišnjici njegove smrti.

Kad je Herzl izdao 1896. brošuru »Ju-
denstaat«, koja je revolucionirala zapad-
no židovstvo i koja je na zapadu značila
zapravo početak cionizma, onda je bilo
bečko studentsko udruženje »Kadima«
prvo, koje je zaneseno pristalo uz Herzla,
sakupilo tisuće potpisa za pozdravnu
adresu, pa ga pozvalo, da preuzme vod-
stvo pokreta. Jer pokret je cionistički
onda već egzistirao. A velika zasluga u
budjenju narodne svijesti, koja je vodila
cionističku ideju, pripada Percu Smo-
lenskomu, jednome od osnivača »Kadi-
me«, tvorcu prvoga hebrejskoga mjeseč-
nika, jednome od prvih i za ono doba naj-
konzekventnijih teoretičara židovskoga
nacionalizma, jednom od otaca hebrejske
književnosti i preporoditelja hebrejskoga
jezika, borcu, koga su još za života na-
zvali prorokom.

Perec ben Moše Smolenskin rodio se
15. adara 1842. u malome gradu mohilev-
skoga okruga Monastirščini. Njegova je
mladost toliko tipična za ono vrijeme, da
ju je vrijedno ocrtati: Otac, bogat trgo-
vac, bio je osiromašio, pa podje na selo,
gdje je otvorio krčmu. Ali već za kratko
vrijeme izgori mu kuća sa svim stvarima,
a na nesreću nalazio se u njoj i zalog se-
oskoga pope, zlatni krst, koji mu je za-
ložio, da mu dade piti. Ali pop ga tuži, da
mu je ukrao krst, koji mu je dao na ču-
vanje. Svršetak parnice činio se neis-
kusnom ocu Percovom strahovit, pa po-
bjegne ostavivši ženu sa šestero djece u
Monastirščini, kamo se bio povratio iza
požara. Ali žena mu ne klonu duhom. Bila
je junačna i odlučna, poslušetljiva i ne-
slomljiva (ta je svojstva od nje baštinio i
Perec). Prehranjivala je djecu šivanjem i
krpanjem, a znala bi i da liječi djecu od
uroka, da vida rane itd. — Jednoga sina
otmu joj za vojsku prema čuvenom si-
stemu cara Nikole, po kojemu su otimali
nejaku židovsku djecu od 8—12 godina,
da ih daleko od doma i židovske okoline
odgoje za dobre vojnike i pravovjerne
Ruse. Židovi su morali da služe 25 godina
u strahovitim mukama i prisilnom krše-
nju židovskih obreda, kako bi što prije
odrekli židovsku vjeru i prebjegli pravo-
slavlju. — Onda dodje neki putnik majci
Percovoj, pa joj ispričava, kako joj
je umro muž. Jadna žena počne da žali,
da sjedi šive, ali kad iza kratka vremena
dodje onaj isti putnik, pa je zaprosi za
ženu, spoznade, da je vijest o smrti mu-
ževoj bila prosta laž i prevara. I zaista
se naskoro otac Percov povratio kući,
pošto se bio uvjerio, da ga ne će progno-

nići zbog objede svećenikove i pošto je
zaslužio nešto novaca. Sad pače dovede
bohera iz šklovske ješive, da poučava
djecu.

Kad je Percu bilo 10 godina, umre mu
otac, a majka morade opet da hrani dje-
cu. Ali naskoro ode Perec u ješivu u
Šklov gdje mu je već bio stariji brat. Tu
Perec upozna čitav život ješive; njene
svijetle i crne strane. Budući da je težio
za prosvjetom i zapadnom obrazova-
nošću, koja je počela da pobjedonosno
prodire i u mračne prostorije ješive, do-
šao je u sukob sa starješinama, koji su
nerado gledali njegove plodove kod jed-
noga starca, kojega su zvali »Idel filozof«,
a koji je bio jedan od onih starih prosvje-
titelja, što nijesu vodili borbu protiv or-
todoksije i hasidizma, nego su se zatva-
rali u sobe, pune knjiga, pa su tamo pro-
vodili dane i noći u učenju jezika i raz-
ličnih »zapadnih« znanosti. Nerado su pro-
matrali mar Percov, koji bi krao lojani-
ce šamesu, da u kutu ženskoga dijela hra-
ma čita zabranjene knjige, ma da bi dobi-
vao batine i od šamesa i od različitih ba-
tlana (besposličara), kojih je vazdan bilo
u bethamidrašu (hramu), kamo se Perec
sklonuo iz ješive, da se slobodnije i bez
nadzora bavi željenim predmetima.

Posljedice su bile jasne. Jedan po je-
dan od gradjana (baale-batim), kod kojih
bi Perec prema tadašnjemu običaju ruča-
vao po jedan dan u sedmici (»Teg esen«),
odrekoše mu tu potporu.

Iza petogodišnjega boravka u Šklovu
ne preostane mu drugo, nego da podje u
svijet. Brat Idela filozofa dao mu prepo-
ruku za gostoljubivoga cadika Mendela u
Ljuboviču. Tu Perec upozna život hasid-
ski, ali zbog svoje mladosti nije mogao da
shvati lijepe ideje hasidizma, nego mu je
vidio samo tamne strane: lakovjernost
hasidske mase, što je slijepo vjerovala u
cadika, koji je tu vjeru znao da iskoristi
u posve nevjerske svrhe. Stoga i nije mo-
gao da ostane u Ljuboviču, nego namisli
da krenu u Odesu. Iza nevolja i stradanja
usprije mu, da izvede svoj naum.

Odesa se u šezdesetim i sedamdeset-
tim godinama prošloga stoljeća razvijala
snažnim koracima. Uporedo s koncentra-
cijom masa u tom gradu i ekonomskim
napretkom nastaje i slobodnjačko židov-
sko stanovništvo. Perec se zaneseno po-
daje slobodi gradskoga života i hoće da
zadje u slobodnne židovske vrste, ali
naskoro se otriježni. Vidi sve tamne stra-
ne toga razvitka: kidanje svih veza, ru-
šenje svakoga morala, odbacivanje ži-
dovstva zbog lijenosti ili zbog karijere.

Ali Perec hoće da zahvati aktivno u
taj život. Iza jedne pripovijesti, koja po-
kazuje nemogućnost priljubljenja Židova
i nežidova kritizira oštro Leterisov pre-
vod »Fausta« — i time ulazi u hebrejsku
literaturu.

Hebrejska literatura, nastala iz potre-
be svakidašnjega života kao oružje pro-
tiv tmine i natražnjaštva, a za prosvjetu i
napredak, nosila je na sebi sve druge
oznake, samo ne biljeg lijepe literature.
Prevladavala je gruba tendencioznost,
kojoj su bila sva sredstva dobra i umje-
sna, ako su mogla da suzbiju ortodoksiju
ili hasidizam. Još je dugo trebalo, dok su
pisci pisali iz ljubavi prema umjetnosti,
dok su dakle počela da niču zaista vrije-

dna književna djela. »Inter arma silent
Musae«, u ratu šute Muze, a onda je bilo
vrijeme ogorčene borbe: na jednoj stra-
ni prošlost, koju je reprezentirala masa,
bila ona hasidska s cadikom na čelu, bila
mitnagdimska, ortodoksno-rabanitska s
rabinima na čelu; na drugoj strani sadaš-
njost, što je silovito navirala sa zapada
obećavajući svijetlo i sreću, ekonomski
napredak i pobraćenje s dotad stranom
okolinom. A hebrejska je literatura bila
poprište tih bojeva. I ako su ekstremni
prosvjetitelji po zapadnjačkom uzoru za-
bacili čak i hebrejski jezik (pristaše ber-
linske haskale, koja je vodila do potpune
asimilacije), i ako su ortodoksi progoini
hebrejske pisce zbog njihova napadanja
na staro židovstvo — ipak je hebrejska
literatura počela da se razvija i da na-
preduje. U onim se godinama javlja Mapu
sa svojim historičkim romanima »Ahavat-
Cijon« i »Ašmat-Šomron«, pa s tendencioz-
nim romanom »Ajit cavua«; J. L. Gordon
i M. J. Lebson pišu svoje pjesme; M. L.
Lilienblum i Perec Smolenskin rade i na
literarnom i na publicističkom polju.

Perec Smolenskin odmah stvara plan
centralnoga hebrejskoga mjesečnika, koji
bi okupljao sve hebrejske pisce, da iz nje-
ga potekne obnova naroda, literature i
jezika. Jer jezik je Smolenskomu bitni dio
židovskoga nacionalizma. Zato i napada
njemačke prosvjetitelje i reformatore,
koji su izgubili i ljubav i poštovanje pre-
ma hebrejskome jeziku, pa su pače došli
dotle, da mjesto hebrejske molitve uvedu
njemačku.

To »prosvijećeno« zapadno židovstvo
imao je Smolenskin da upozna izbliza,
kad je krenuo svijetom najprije da osnuje
mjesečnik, a docnije da mu osigura na-
stavak izlaženja. I sad je potpuno spo-
znao, da židovsku budućnost ugrožavaju
i zastupnici prošlosti i zastupnici sadaš-
njosti. U prvom broju svoga lista »Haša-
har« (Zora) naviješta boj jednima i dru-
gima. »Neka znadu svi unapred: kao što
dižem ruku na sve licemjerce, što se gra-
de sveti, a pod svetom odjećom kriju
opakost i snuju da unište znanje u
Izraelu — isto ću tako dići ruke na to-
božnje mudrace, što hoće da odguraju
djecu Izraelovu od baštine otaca na polju
jezika.«

»Hašahar« je 1869. počeo da izlazi u
Wien, koji je onda bio dvostruki prolaz:
za ideje, koje su sa zapada prodirale na
istok; i za ljude, koji su s istoka putovali
na zapad. Tako se u Wienu razvijao bu-
đan i osobit židovski život i nije čudo, da
su upravo ovdje nadjene jasne formula-
cije za židovsko-nacionalne težnje.

»Hašahar« označuje početak nove epo-
he u hebrejskoj literaturi. Imao je odlično
saradnike, od kojih su mnogi nadvisivali
urednika i znanjem i sposobnostima. Ali
on je bio čovjek djela. On ih je držao na
okupu i upotrebljavao njihove sile za bor-
bu na obadviije fronte. Njihov je rad uspio.
Iako su mnoge stvari bile prema književ-
nim kriterijima nevrijedne, ipak su broje-
vi Hašahara unosili svijetlo u umove je-
šivskih bohera i u srca otudjenih napred-
njaka. Oni su bacali sjeme narodne svije-
sti, koje je ispravilo šiju zgrbljenih Židova
i koje ih je pripravilo za pogrom.

Jer eto počinju oni krvavi progoni u
Rusiji. 1881. umoriše nihilisti cara Ato-

ksandra, pa se krivnja bacila na Židove, da se odvali opasnost prevrata s ledja carističke Rusije. I židovskom je krvi ugašena žedj za slobodom. Ali kolikogod bili pogromi strahoviti, nadjoše židovsku masu duševno spremnu: kao odgovor na pogrome ojača cionistička ideja, nastala već otprije, ali sad dobivši razumljivi podstrek.

A ipak: kolikogod bila djela Smolenskoga i njegovih sljednika važna kao zvuci ratne budnice, ona imaju i književnu vrijednost. Smolenskin sam je polurealist. Radnja je njegovih romana (napisao ih je sedam) zamršena i nevjerovatna, jer se drži romantičkih uzora. I psihologija lica nije baš duboka i vjerna; više zalazi u širinu, negoli u dubinu. Ali crtanje ondašnjega života je vjerno i majstorsko. Tu je preteča Mendale Mojher Sturima, toga klasičnoga pjesnika židovskoga života u prošleme vijeku. Njegovi tipovi prikazuju život: različni boheri, hasidi, cadiki, pa onda naprednjaci i asimilanti. Od romana su mu najpoznatiji: Hatoe, b'danke-hahajim (Lutalac po putovima života), Kvirat-hamor (Magareći potop), G'mul-j'sarim (Plata pravednih). Od teoretskih rasprava, u kojima razvija svoje mišljenje o židovskom pitanju, najvažnije su »Am-olam« (Vječni narod), »Et lataat« (Vrijeme je sjetve) i »Šeelat-hajhudim — šeelat-hahajim« (Židovsko pitanje — životno pitanje). Naslovi su mu značajni i pokazuju njegove težnje i mišljenja: dosta je bilo rušenja i čupanja, treba sijati, treba obnoviti narod novom odgojom na temelju židovske religije i hebrejskoga jezika, tih osnova židovske narodnosti, koja je duševna, pa se može održati i bez države; stoga židovski narod i jest vječan.

U »Židovskom pitanju« napisao je nekoliko riječi, koje su zanijele Imbera, pučkoga pjesnika Hatikve, pa ih je citirao ovako:

Čujte, braćo u progonstvu,
Što nam zovnu glas profeta:
»Dok još jedan Židov ima,
Ne će nestat nada sveta!«

I zaista je Smolenskin imao ono, što Ahadhaam drži bitnim u proroka: jednostrano, zaneseno služenje ideje. On je strano, zaneseno služenje ideji. On je ne mareći za sušicu, koje se dobavio brodolomom pri jednom putovanju za »Hašahar«. Jednostavnošću proroka, on je i na smrtnome logu u Meranu, daleko od porodice nastavljao posljednju pripovijest »Jeruša« (Baština), koja već zastupa posve svijesno cionistički program, kojega se oduševljeno primio odmah g. 1882., kad su nastala prva Hov've — cionistička društva.

I daleko od sviju, koje je ljubio i koji su njega ljubili, nadje ga 1885. 16. švata milosrdna sestra mrtva na podu.

Ali njegov »Hašahar« je bio zora novoga dana — hebrejskoj literaturi i židovskom narodu.

Cvi Rothmüller.

Zeleni šekel. Šekel narodno-socialističke cionističke partije Hitahdut dobiva se kod Hapoel-Hacaira, Zagreb, Jurišićeva ul. 28. p. A. Hans Hochsinger.

Izgradnja nacionalne domaje

Prof. Elwood Mead odlični kalifornijski stručnjak na području poljoprivrede objavio je pod ovim naslovom u listu »New Palestine« članak o izgradnji Erec Jisraela. Ovdje donosimo izvadak iz tog članka.

U svemu imade danas u Palestini 80 kolonija, a od tih je 36 cionističkih. Ove židovske kolonije stoje za sto godina ispred susjednih arapskih sela. U prijavim kolibama stanuju ljudi u jednoj prostoriji bez prozora zajedno sa svojim domaćim blagom. Polje deru svinutim štapom, žito žanju srpom a mlate ga pomoću koza, koje po njemu moraju da skaču — kao u vrijeme Boazovo.

Židovska sela grade evropejski stručnjaci. Pokusna stanica određuje, što se ima da sadi i kako se što ima da gaji. Stanovi su jednostavni i maleni, ali su moderni. Ima lijepih od kamena gradjenih staja za proizvodnju mlijeka i uzgojno blago iz Sirije i Evrope. Ove doline sa židovskim kolonijama postat će po svoj prilici kopijom južne Kalifornije. Nizina obale od Gaze do Hajfe je potpuni pandan kalifornijske obale od San Diega do Santa Barbare. U obih je ljeto bez kiše i topla zima i u obima pogoduje klima razvitku zdravog i lijepog života u prirodi. Doline Ezdrelon i Jezreel liče posvema željeznicom ispresijecanoj dolini, što se proteže od Los Angelosa do San Bernardina. Obadvije su doline veoma plodne.

Vanredno lijepa slika poljoprivrednog napretka pokazuje se u novim cij. naseljima, gdje se isušuju močvare i čiste izvori, pa se ovako dobivena voda upotrebljava za natapanje voćnjaka, polja i vrtova. Velik je dio ovakove površine pošumljen eukaliptusom. Pandan Imperial Valley-u u Kaliforniji čini dolina Jordana. Obadvije ove doline leže ispod morske razine. Salt-on Sea leži 300 stopa, a Mrtvo More 1200 stopa ispod morske razine. Obadvije su plodonosne.

Prije rata nije se vlada, koja je upravljala Palestinom, dovoljno obazirala na to, da izrabi plodnost ovih krajeva, a arapski su stanovnici siromašni i indolentni. Za rata su gospodarske prilike Palestine napredovale za nekoliko stoljeća. Islamsko gospodstvo u Palestini uništilo je sve poljoprivredne naprave, što su ih bili sagradili Rimljani.

Vojske, što se boriše o Palestinu, trebale su ceste i željeznice. Nijemci izgradiše željeznicu od Damaska u Hajfu i jednu odvojnju prugu, koja počinje u blizini Nazareta pa se između brežuljaka proteže sve do Nablusa, (nekadanji Sihem), grada bogate industrije sapuna. Uistinu lijepa cesta od kamenih kvadera proteže se u području Sihema, pa spaja Tiberias i Jerusolim.

Vojska je centralnih vlasti pokušala da uporabom deva osvoji Sueski kanal. Sedam hiljada ovih životinja poginulo je od žedje. Englezi izgradiše željeznicu i ceste na jugu zemlje. Rat je dakle donio Palestini željeznice i vanrednu mrežu cesta.

Iza toga nadodje mandat, koji Židovima dopušta, da izgrade u Palestini svoju nacionalnu domaju. Naročiti uspjesi ove izgradnje pokazuju se u gradovima. Ovdje se iskustvo i organizacioni talent Židova bolje snalaze nego u polju. Tel-Aviv je moderan poput Los-Angelosa. Dobra rasvjeta, tvornice, moderne bolnice i najbolji hotel na Blizom Istoku. U Tiberijasu prekoračuje broj novih židovskih kuća broj svih starih kuća, od kojih su neke sagradjene u vrijeme rimskog gospodstva.

Onaj, koji nije vidio Jerusolim prije 10 godina, ne može da si predoči obrat, koji su ovdje izveli cionisti. Na najmanje trim mjestima, gdje bijahu ruševine staroga grada niču nove moderne četvrti. Izgradjena je i uređjena opskrba sa vodom. Voda se dovodi iz vrela kod Hebrona kao u vrijeme Rimljana; izgradnjom hidroelektričnih naprava na Jordanu, steći će i Jerusolim rekvizite modernoga grada — vodu sa izvora, jeftinu struju i bogata rasvjetu.

Najveće židovsko industrijsko poduzeće jesu hidroelektrične naprave, koje se sada grade u dolini Jordana oko Galilejskog jezera na temelju koncesije na 99 godina. Rijeka, koja utječe u Galilejsko jezero ima u duljini devet milja pad od 550 stopa. Jarmuk se spušta u dolinu Jordana padom od nekoliko stotina stopa. Zasada se dovršuju planovi za produkciju 100.000 konjskih sila, a iza toga izgradit će se dalji dijelovi cjelokupnog plana.

Medju najteže probleme ide poljoprivredna izobrazba naseljenika, što dolaze iz zemalja, u koji-

ma se rade primitivnim orudjem i metodama, a u Palestini se mogu da postignu dobri rezultati tek uporabom intenzivnih metoda.

Židovi imaju poljoprivrednu visoku školu i izvanrednu pokusnu stanicu. Veoma je interesantna i vrijedna ženska poljoprivredna škola u Nahalalu, gdje se naučava obradba vrtova, uzgoj pčela, produkcija mlijeka i mliječnih proizvoda i peradstvo. Ovo je praktična i veoma razumna uredba, koja bi se u Americi veoma korisno mogla da uvede.

Cionističkim radom u zemlji upravljaju ljudi rijetke znanstvene i gospodarske sposobnosti i nadarenosti. Mnogo mladih ljudi koji saraduju kod izgradnje polazili su univerze u Kaliforniji. Poslaše ih onamo, da se stručno izobrazu, jer prilike u Kaliforniji slične prilikama u Palestini i jer je Kalifornija najbolji primjer za metode valjanog kultiviranja i kooperacije.

Osamdeset židovskih kolonija obuhvaćaju 163 hiljade akra površine, a od tog se tla najveći dio obradjuje bez irigacije. To se može da čini zbog obilja oborina. Od svih dijelova ove poljoprivredne kolonizacije najviše fasciniraju irigirana područja. Kad su u Emeku isušili močvare pojavile se oadje, kuda je Gideon vodio svoje vojnike da piju, rezervoari i kameniti kanali za vodu. Regulacijonu napravu u koloniji Benjamina nose stupovi od kamena koji su pred hiljadu godina služili u istu svrhu. Vodom, koje ima i vodom, do koje se može da dodje, natopit će se površina od 100.000 akra; najveći kompleks ove površine, koji obuhvaća 30.000 akra leži u dolini Jordana. Ne može se da kaže, koliko će se zemljišta moći umjetnim načinom natapati, dok se ne nadje količina podzemne vode; nije pretjerano, kad se kaže, da će biti do 50.000 akra. Doline, koje se ne mogu da natapaju i valoviti brežuljci Galileje, što se lakodadu obradivati, dat će židovskom narodu milijun akra. Tek je pitanje, koliko će ljudi moći udobno živjeti na području od milijun akra, koje se ne može da natapa i na zemljištu od 150.000 akra koje se obradjuje pomoću umjetnog natapanja. Institucije, koje se brinu za kolonizaciju nastoje da što više ljudi smjeste na polju. To znači: što manji izdaci i što više prostora za židovski narod. Palestinski židovski farmeri drže, da za jednu porodicu dostaje zemljište od 6 natopljenih akra i 25—50 akra nenatopljenog tla, a ima i ekstremnih predloga, koji kažu, da svakoj porodici dostaje i jedan akar natopljenog zemljišta. Neki Američanin, koji je studirao prilike u Palestini, drži, da je ta površina premalena, pa kaže, da svaka porodica treba 10 akra natopljenog i 60 akra nenatopljenog zemljišta i da je ovakova dioba bolja osnova za dobar razvitak. Ovaj predlog dakle predvidja, da bi na svemu tom području bilo mjesta za neko četvrt milijuna ljudi, ne uračunavši amo strme obronke judejskih brda.

Teško je odrediti granicu razvitka gradova.

Jeftina i obilna električna snaga, pomoći će taj razvitak. Nafta iz Mosula trebala bi se dovesti cijevima preko doline Ezdrelona na palestinsku obalu, da se u Hajfi rafinira. Svakako imade mnogo preduvjeta, da Hajfa i Jerusolim postanu važni gradovi.

Tek mali dio židovske rase živjet će u Palestini. Ali natapana područja mogu da se urese tako lijepim slikama prirode, da će se njima ponositi svaki, koji toj rasi pripada, živio on gdje god mu drago. Na obali Sredozemnog mora moći će da izgrade kraj, koji će biti poput Cannes i Nizze.

Članak svršava vjerom u razvitak Palestine, tako da će vrtovi i kuće u zalivu Hajfe biti znamenitosti vanredne ljepote.

Iz židovskog i cionističkog svijeta

Četrnaesti kongres u Beču? Bečli »Morgenzeitung« javlja, da je cij. Egzekutiva zaključila, da se 14. kongres sazove za sredinu ljeta. Vjerojatno je, da će se kongres održati u Beču drugom polovicom augusta. Zemaljski cij. komite za Austriju dobio je nalog, da pošalje u London prijedloge u toj stvari.

Internacionalni radni biro u Genu i rad u Palestini. U svoje vrijeme bilo je u cionističkom svijetu mnogo govora o ocjeni i postupku mandatarnе komisije Saveza Naroda obzirom na cionistički rad u Palestini. Ta je mandatarna komi-

sija neobjektivno, jamačno zbog utjecaja protucijonističke politike Vatikana ocjenila i imigraciju Židova u Palestinu. Tako je bez stvarnih razloga propustila da objavi memorandum cijonističke organizacije vijeću Saveza Naroda, a nije ga ni uzela u obzir i pretresla u svojim raspravama i ako se pozabavila raznim detaljima i memorandumom egzekutive arapskih anticijonista u Palestini. Sad je, pred nekoliko dana Internacionalni radni biro Saveza Naroda objavio u svom posljednjem mjesecom izvještaju o seobenom pokretu izvještaje, koje su engleska vlada i cijonistička organizacija predali posljednjem (rimskom) vijeću Saveza Naroda i spomenutoj permanentnoj mandatarnoj komisiji.

Spor Grčke i Britanije zbog Ruthenbergove koncesije pred internacionalnim sudom u Hagu. Desetoga februara je započela kod internacionalnog sudišta rasprava o sporu Grčke i Britanije zbog koncesija za elektrifikaciju Palestine. Predhistorija toga spora je ovakova:

Godine 1913. dobio je Grk Mavromatis koncesiju carigradske vlade, da u Jerusolimu i nekim drugim mjestima Palestine uređuje električnu rasvjetu, vodovod, električne željeznice i tramvaje. Za vrijeme rata i okupacije sagradila je engleska vlada nekoliko tehničkih uređaja prema planu Mavromatisa, ali je koncesiju za elektrifikaciju Palestine podijelila inženjeru Ruthenbergu ne htijuci priznati pravnu valjanost koncesije, koju je turska vlada bila podijelila Mavromatisu. Grčka je vlada zatražila, da haško sudište riješi pitanje tih koncesija. Zastupnici grčke vlade Purchase i nekadašnji ministar izvanjskih posala Politis zatražili su drugoga dana rasprave, da se Mavromatisu dade odšteta od L. 200.000, kao nadoknada za predvidjeni dobitak njegove koncesije. Državni nadodvjetnik sir Douglas Hogg zastupa britansku vladu, pa je 11. i 12. o. mj. razložio stajalište engleske vlade u tom sporu. Kazao je, da je turska vlada podijelila Mavromatisu koncesiju prije rata, kad Mavromatis nije bio grčki državljanin nego turski, a u dekretu vlade se i veli, da se koncesija podjeljuje jednom turskom društvu. Sir Douglas Hogg pročitao je na raspravi korespondencu londonskog ministarstva za kolonije i palestinskog vrhovnog komesara, inženjera Pinkasa Ruthenberga i Mavromatisa, pa je zaključio, da je koncesija podijeljena Ruthenbergu pravno potpuno valjana i ne znači, da je Mavromatis pravno mimoidjen i povrijeđen. Pored toga polemizirao je sir Douglas Hogg oštro protiv navoda Politisa, koji je rekao, da je Cijonistička Organizacija potaknula palestinsku vladu, da protežira Ruthenberga na štetu Mavromatisa i da je Ruthenberg reprezentant Cijonističke Organizacije. Sir Douglas Hogg je demantovao ove tvrdnje i rekao je da prema 4. članku mandata Cijonistička Organizacija imade u Palestini samo savjetodavno pravo i ništa više. Isto je tako grčki zastupnik aludirao na riječi sadanjeg engleskog ministra za unutarnje poslove, William Johnson Hicks-a, koji je svojevrmeno kao član donje kuće govorio protiv Ruthenbergove koncesije. Engleski je zastupnik na to odgovorio, da je W. J. Hicks bio onda u opoziciji protiv vlade, pa nije mogao da izriče i zastupa mišljenje vlade. Dalje je državni nadsavjetnik Hicks citirao jedan govor Churchill-a, kad je bio ministar za kolonije, govor, kojim je Churchill pobio opozicijonu kritiku Hicks-a. Sir Douglas Hogg završio je svoj govor rekavši da kao zastupnik Velike Britanije naglašava, da je zadaća Engleske u Palestini, da osigura Židovima izgradnju nacionalne domaje, ali da nikome zbog toga ne sužuje prava, dakle ni Mavromatisu.

U Londonu je Mavromatis pred nekoliko dana rekao zastupniku ITA, da je taj proces pokušaj; odobri li haško sudište njegove zahtjeve, što se tiče koncesije za Jerusolim, nastavit će da traži odštetu za predvidjeni dobitak od koncesije na Jafu i druga mjesta.

Dar od 100.000 dolara za sveučilište u Jerusolimu. Član egzekutivnog komiteja američke cijonističke organizacije gosp. Israel Matz, darovao je 100.000 dolara, da se sa tom svotom pomogne radovi jevrejskog sveučilišta u Jerusolimu i da se neposrednom potporom jevrejskim književnicima oživljava jevrejska literatura.

Judge Rosenblatt o gospodarskom razvitku Palestine. Judge Rosenblatt, koji je duže vremena boravio u Palestini, te je 4. veljače sa dr. Weiz-

mannom otputovao u Ameriku, saopćio je jednome zastupniku ITA-e svoje mišljenje o gospodarskom razvitku Palestine. Izjavio je među ostalim, da su dobri rezultati uzgoja narandža i duhana upravo revolucionirali gospodarske uvjete u Palestini. Tel-Aviv, koji je 1919. imao samo 3000 stanovnika, broji danas više nego 30.000. Broj je stanovništva porastao dakle za 1000%. U Tel-Avihu ima 22 velika industrijska poduzeća, a od toga su 2 tvornice tekstilne robe, 2 tvornice krzna i kože i jedna tvornica svile i svilene robe. Između Palestine i Egipta postoji bogata i živa izmjena dobara, koja bi mogla da Palestinu učini trgovačkim i industrijskim središtem na istočnom kraju Sredozemnog mora. Izgradnja luke u Hajfi učinit će Palestinu centrom za trgovinu i industriju između Sudana i Pariza s jedne strane i Bagdada i Bombaya s druge strane. U blizoj okolici Tel-Aviva ima 5 židovskih kolonija s ukupnim pučanstvom od nekih 10.000 duša. Vrijednost ovih kolonija iznosi 2 i po milijuna funti, a dugovi na zemljište i druge obveze uključivši ovamo zajmove baruna Rothschilda i cijonističkih finansijskih instituta iznose svega 375.000 funti. Vrijednosti su Tel-Aviva još daleko veće nego sva vrijednost tih pet kolonija zajedno. Zemljišta i druge imovine Tel-Aviva opterećeni su dugom od 15% svoje vrijednosti. Nadalje je izjavio g. Rosenblatt, da mu je uspjelo da Tel-Aviv i okolišna mu naselja ujedini u gospodarski savez. »Namjeravamo — rekao je — da u Americi namaknemo zajam od dva milijuna dolara, a taj bi se novac upotrijebio za gradnju cesta, uređenje rasvjete, gradnju vodovoda, kanalizacije i higijeničkih uređaja. Imam nalog ovog saveza, da bankirima za spomenuti zajam od 2 milijuna na 12 i po godina cediram 6 i po procenata. Držim, da se na ovoj bazi može bez većih teškoća skupiti taj zajam, jer je danas višak kapitalista ovih židovskih kolonija u okolici Tel-Aviva zbog uzgoja narandža i duhana a i berbe badema veći nego prosječni suficit u Engleskoj.

Četvrta zemaljska konferenca poljskog Misrahija. 23. februara održat će se u Varšavi četvrta, zemaljska konferenca Misrahija u Poljskoj, kojoj će prisustvovati i zastupnici londonske cijonističke Egzekutive i centralnog biroa Misrahija u Jerusolimu!

Nova izdanja nakladnog zavoda »Eškol«. Ovaj je zavod umatoč teškim prilikama na tržištima knjiga u kratko vrijeme izdao veoma vrijedna djela na jevrejskom jeziku, koja su naišla na živ prijem u židovskom literarnom svijetu. Tako je primjerice izdala ove knjige: Prva dva sveska Sefer Hadmaot (djela dr. S. Bernfelda o židovskom martirstvu), Torat Hakabala šel rab. Moše Kordova, kao prvi svezak kabalističke biblioteke, koju uređuje dr. S. A. Horodetzky, poznati radnik i istraživač na području židovske mistike i hasidizma, pa talmudska čitanka (izbor štiva iz talmuda) od I. L. Baruha. Pored toga izdao je u najnovije vrijeme »Eškol« dvije vrijedne knjige. U prvom redu vanrednu monografiju pjesnika S. Černikovskog o Imanuelu Haromiu, klasičnom jevrejskom pjesniku iz vremena rane renesanse, prijatelju Dantea i Petrarke, kojega svjetovne pjesme na nekim mjestima podsjećaju na Boccaccia. Dalje treba da se spomene antologija Mi-drašim-literature od dra. S. L. Baruha, koja ima nekih 500 stranica i sadržaje izbor najboljeg štiva iz te literature.

Pored toga izaći će doskora četiri djela dra. Jakoba Klatzka: 1. Sutot, knjiga filozofičkih minijatura. 2. Škiat Hajim, pokušaj određenja jednog naziranjja na svijet (logika, etika, estetika). 3. Milon — filozofija, filozofički rječnik i antologija židovske religiozne filozofije. 4. Mitoh ha-filozofija haatika, izbor prijevoda iz predsokratske, sokratove i izasokratske filozofije.

Nadalje ulaze doskora u tisak: Sefer Hadmaot, treći svezak; Masaot Binjamin, putopisi rabi Binjamin iz Toleda. Ovo će djelo izaći znanstveno obradjeno prema dosada neobjavljenome manuskriptu; Sefer Hašašuin od Ibn Zbara, u novoj obradbi prof. Davidsohna; Mahbarot Imanuel Haromi, prema novom manuskriptu izdaje prof. H. Brody; Sveukupna pjesnička djela rabi Izraela Nagare u tri djela, od kojih treći dio nije još nigdje bio objavljen. Čitavo je djelo znanstveno obradio prof. Davidsohn; Kabala Ari-a i rabi Hajima Vitala od dr. S. A. Horodetzskog.

Iz Palestine

Otvorenje tehnike u Hajfi. Devetoga februara otvorio je svečanim načinom sir Alfred Mond tehniku u Hajfi. Svečanosti otvorenja predsjedao je M. Usiškin, a prisustvovali su mnogi židovski odličnici i zastupnici pal. upravnih vlasti. Prvi je od svih govorio M. Usiškin, pa je istakao važnost i značajku ovoga našeg instituta. Spomenuo je sve, koji idejno i materijalno pripomogloše ostvarenju i izgradnji ove stručne škole u Palestini. Iza Usiškina, koji je ovdje zastupao direkciju Keren Kajemeta, govorio je sir Alfred Mond, pa je među ostalim rekao, da ova škola treba da dobije potporu palestinske vlade i palestinskih privrednih krugova, pa se je čudio, što to palestinska vlada nije dosada učinila. Dalje je govorio Col. Symes, guverner sjevernog distrikta, dr. Artur Ruppin, kao član pal. Egzekutive, načelnik Tel. Aviva Dizengoff. Ravnatelj tehnike, prof. A. M. Block, govorio je pored ostalog o dosadanjem radu u tehnici, prije njenog definitivnog otvorenja. Pročitane su stigle pismena i brzojavne čestitke predsjednika Weizmanna, Ahad Haama, koji je bolešću bio zapriječen da prisustvuje otvorenju, sir Gilbert Clayton, jevrejskih učitelja i arhitekata Palestine, američkog sveučilišta u Beirutu, Col. Kish-a, dr. Bertholda Feiwela u ime Keren Hajesoda itd.

Generalni štrajk Arapa za otvorenja sveučilišta. Londonskom »Times-u« javljaju iz Jerusolima, da je pal. arapska egzekutiva proklamirala generalni štrajk za 1. travnja, kad će lord Balfour otvoriti jevrejsko sveučilište u Jerusolimu.

Arapi protiv eventualnog imenovanja sir A. Monda palestinskim komesarom. Arapski list »El Karmel« govori o zabrinutosti zbog posjeta sir Alfreda Monda u Palestini. Među ostalim piše i ovo: »Dobro bi bilo, da njegov posjet ne završi isto onako, kao nekadašnji posjet sir Herberta Samuela, koji je malo vremena iza toga bio imenovan komesarom za Palestinu. Mi doduše nemamo ništa protiv ova dva muža, ali smo protivnici njihove cijonističke politike, koja se protivi našim nastojanjima i našem pravu.«

Arapske vijesti o palestinskom ustavu. Arapski list »Al Akbar«, koji izlazi u Jafi, javlja, da će vrhovni komesar doskora objaviti nacrt ustava, prema kojem bi imala da se uredi institucija, što će je po parlamentarnom sistemu birati palestinsko pučanstvo. Ovoj će instituciji biti odgovorno jedno ministarstvo, kojim ne će upravljati Englezi nego bi tim ministarstvom imao da upravlja jedan Palestinac. Kasnije bi se imao da odredi odnos vrhovnoga komesara i raznih departmenta palestinske vlade prema spomenutim institucijama i vlastima. Izbori bi trebali da se provode po proporcijalnom sistemu podijelivši pučanstvo u tri grupe, kršćane, muslimane i Židove.

Trideset postotaka palestinskih useljenika čine Sefardi. Palestinski čl. dopisni ured javlja, da je 30% imigranata, koji se useliše u Palestinu u g. 5684. došlo iz sefardskih općina. Prema izvještaju iz kojega je dopisni ured crpao ovu vijest, došlo je 70.45% useljenika iz centralne i istočne Evrope i iz Udruženih Država, a 29.55% iz istočnih zemalja i sa Balkana. Za vrijeme izvještajne godine useliše se u zemlju pripadnici ovih sefardskih zemalja: Afganistan, Mesopotamija, Anatolija, Urfa, Bugarska, Georgija, Indija, Tunis, Grčka, Jugoslavija, Maroko, Egipat, Perzija, Kurdis, Jemen i Turska.

Napomenuti izvještaj kaže, da se većina useljenika iz tih zemalja nastanila u Jerusolimu. Od 2098 useljenika, što se javiše imigracijom odjeljenju pal. cijonističke Egzekutive u Jerusolimu i što su od tog odjeljenja primali potpore, bilo je 1461 sefard i 637 aškenaza.

Pošanski i brzojavni promet u Palestini. Tečajem god. 1923. otpremila je palestinska pošta 9 milijuna pisama, 660.000 dopisnica i 3.100.000 novina, tiskanica i uzoraka i 120.000 paketa. Broj uništenih i uručenih telegrama iznosi neko četvrt milijuna, a broj telefonskih interurbanskih razgovora iznosi 367.000.

Prirod žetve duhana. Uzgoj duhana u Palestini, dao je, kako javlja »Jewish Chronicle«, u prošloj

godini prirod od L. 250.000, više dakle nego što se nadali i najveći optimiste. Ova grana rada, koja je u prvoj godini urodila takovim uspjehom, ima vanrednih auspicija. Palestinske cigarete prodrle su već u dovoljnoj mjeri na englesko tržište.

Eksport društva »Šemen« u Ameriku. Iz Hajfe javljaju, da poduzeće Palestine Oil Industry »Šemen« Ltd., sada radi u punom opsegu, pa je zaposleno momentano prvim ukrcavanjem robe za Ameriku. Ova tvornica ulja, u koju je uloženo više od jednoga milijuna dolara, hoće da pored maslinovog ulja i castile-sapuna producira sezamovo i bademovo ulje a i biljevne i druge sapune. Proizvodit će se samo košer produkti. Društvo je otvorilo svoju agenturu u Newyorku.

Dobri preduvjeti za fabričaciju olovaka u Palestini. Prema vijestima trgovačkog i obrtničkog odjeljenja palestinske cij. Egzekutive, preduvjeti su za fabričaciju olovaka u Palestini dobri zbog ovih činjenica: 1. Olovke se ne produciraju ni u Palestini a ni u više ili manje blizini zemljama kao što su Sirija, Turska, Cipar, Egipat i Mezopotamija, a ne proizvode se ni u Indiji. 2. Tvornica, što bi se eventualno izgradila u Hajfi, mogla bi da računa na jeftin pomorski transport i u uvozu sirovina a i u izvozu svojih fabrikata. 3. Cedrovina je u Jafi jednako jeftina kao i drugdje, a grafit iz Indije bio bi ovdje jeftiniji. 4. Naročita koncesija nije potrebna.

Trgovački i industrijalni departement molí, da mu eventualni interesenti jave potanje podatke i želje, pa da će vrlo rado da daje i detaljnije informacije i da dalje proučava neke specijalne prilike i naročite želje.

Broj organizovanih židovskih radnika u Palestini. Palestinski privredni list »Mishar Wetmasija« donosi brojeve organiziranih židovskih radnika, to jest onih, koji su organizovani u općoj pal. radničkoj organizaciji »Histadrut Haklalita«. Brojevi su specijalizirani prema mjestima i prema zanatu.

Tel Aviv: Broj radnika izuzevši činovnike i samostalne obrtnike iznosi 6950. Od toga je broja uposleno: u veleindustriji 660, u kooperativima 250, u industriji na malo i obrtu 750, kod gradnje kuća 1750, kod raznih gradnja u okolici 260, kod željeznice i u drugom voznom prometu 525, a ostatak je zaposlen kod raznih radova. 1625 radnika namješteno je stalno u poduzećima veleindustrije i male industrije i kod voznog prometa. Zidari rade 6 dana u nedjelji izuzevši 300 radnika, koji nemaju stručne nakobrambe, nove useljenike i manji broj članova nekih grupa, koji rade naizmjenice. Broj otaca porodica nije tačno ustanovljen. Svi ovi brojevi nijesu sada više posvema tačni, jer se od dana u dan mijenjaju.

Jerusalim. Ukupan broj radnika iznosi 1625; od toga ima 885 zidara. Stotina do stotina i pedeset radi svih 6 dana u nedjelji.

Hajfa. Broj radnika iznosi 1475; od toga ima 582 zidara (250 kod Neshera). U veleindustriji rade 100 radnika ne ubrojivši amo radnike kod Neshera. Pored gradjevnih radnika radi 780 ljudi u stalnom namještenju. 200 gradjevnih radnika radi u okolici. Izuzevši maleni broj nezaposlenih, rade svi radnici šest dana u nedjelji.

Tiberias. Ovdje ima 200 radnika pored onih 75, što rade u kooperativima i u obrtnika. Najveći je dio zidara i neizručeni sefarada. U okolici radi 200 ljudi, što kod gradnje cesta, a što kod drugih raznih radova.

Kolonije. Izuzevši 2500 naseljenika ima u kolonijama otprilike 2500 radnika. Željezničkih radnika ima ovdje izvan gradova dvije stotine.

Ukupan broj organizovanih radnika iznosio je 1. januara 12.650.

U Palestini ima znatan broj židovskih radnika koji nijesu organizovani u »Histadrutu«, pa dosada nije uspelo da se tačno odredi statistika svih židovskih radnika u Palestini.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnog Odbora. Povodom dolaska generalnoga tajnika svjetske cionističke organizacije u Londonu, g. Israhela Cohena, sazvaio je Radni Odbor za utorak, dne 17. o. mj. vanrednu sjednicu, kojoj su pored članova R. O.-a pribivali začasni predsjednik Saveza Cionista, g. dr. Hugo Spitzer iz Osijeka, član zamjenik A. K. g. dr. Aleksandar Licht, gg. dr. Hugo Kon, dr. Lavo-slav Šik, Jona Steiner (Pal. Ured), Hans Hoch-

singer (Hitahdut), I. Mevorah (Žid. Nar. Društvo), Filip Reiner i Joel Rosenberger (S. Ž. O. U) i Moše Schweiger (Judea). Nakon pozdrava predsjednika uzeo je riječ g. generalni tajnik Cohen, te izrazuje svoju radost, što mu je pružena prilika da upozna našu zemaljsku organizaciju, pa se nada, da će ovaj posjet doprinijeti zblizenju i jačem kontaktu sa Egzekutivom. Njegova je misija, da namakne sredstava za politički fond organizacije, pa je uvjeren, da ćemo svi ispuniti svoju dužnost. Zatim govornik prikazuje u kratko položaj cionističkog pokreta i ukazuje na bezuvjetnu potrebu političkoga rada u sjedištu Lige Naroda, a i u Rimu kao i osiguranja sredstava potrebnih za uzdržavanje novo ustrojenih ureda. U debati, u kojoj su učestvovali gg. Lav Stern, koji opširno razlaže financijski plan, koji ima da obemijedi sve naše institucije, te David Spitzer, Mevorah, Šimo Spitzer i dr. Licht, svi su se govornici izjavili za pol. fond Egzekutive, te je stvoren zaključak, da se do konca juna o. g. imade namaknuti iznos od 500 funti.

K protužidovskim napadajima u sarajevskoj štampi.

Sarajevski listovi »Narod« i »Pravda« (glasilo Jug. Muslim. Organizacije) počeli su iza izbora da napadaju sarajevske Židove, što su glasovali za radikalnu stranku. »Pravda« je pošla tako daleko, da je svoje pristaše pozvala, da bojkotuju židovske privrednike. Ne ćemo da se upuštamo u naročitu polemiku s ovim listovima, ali držimo, da taj poziv nije strogo lokalna, nego je produkt jednog naročitog raspoloženja, u kojem je jak općeniti protužidovski moment. Ako ovi sarajevski listovi traže pišući o političkim prilikama u našoj zemlji poštivanje svačijeg političkog uvjerenja, zašto zamjeraju Židovima Sarajeva, što su se navodno »opredijelili za radikale«. U debati o tim stvarima dostojno je i dolično odgovorio posljednji broj »Jevrejskoga Života« na napadaje »pomenutih listova. Sarajevski Židovi imadu svoja dva glasila i oni sami mogu da repliciraju na sve, što im se spočitava u toj polemici. Pitanje dvaja spomenutih sarajevskih listova ne će valjda nikoga začuditi, jer se gotovo svagdje dešavaju napadaji ovakove vrste, kadgod bi Židovi faktično ili u mašti nekih ljudi i partija počinili koji politički akt. U nas je orijentacija prema Židovima — službena i neslužbena — elastična, pa se prema konjunkturi i momentanoj situaciji udešava takt i taktika prema židovskom življu. Tako se na primjer u nekim inače antisemitskim listovima sada dakako ne napadaju Židovi, što su glasovali za liste, koje nijesu protivničke stranci, kojim ti listovi pripadaju. A u sarajevske »Pravde« nema toliko političke mudrosti, te bi uvidjela, da se proklamacijom bojkota ne samo ne stiču simpatije onih, protiv kojih se taj bojkot propovijeda, nego da se time gube simpatije, kojih je eventualno drugdje bilo. Tako se »Pravda« uhvatila za telegram, koji je prva publikovala sarajevska »Srpska Riječ«, a kojim g. Salom u ime nekog »Političkog odbora Jevreja u Sarajevu« čestita g. Pašiću na izbornom uspjehu i naglašava privrženost tog odbora radikalnoj stranci. Mi doduše ne možemo da odredimo ima li iza potpisa g. Saloma i »Političkog odbora Jevreja u Sarajevu« više politike nego li Jevreja, ali je jasno, da se ovakove brzogovke a priori i bez daljega istraživanja ikorišćuju samo u onakovim debatama, u kojima nema suviše čistoga i objektivnoga uvjerenja i visokoga moralnog nivoa.

Jugoslavenski se Židovi za svih dosadašnjih izbora nijesu opredjelivali kao skupina, ali su opredjelivši se pojedinačno — u jakoj mjeri učestvovali u ovim izborima, po svojoj prilici zbog živahnosti izborne atmosfere, koja je obuzela svakog stanovnika ove zemlje i jer se konačno interesuju za razvitak ove zemlje na onim područjima, na kojim Židovi konstruktivno rade. Tako može g. Salom, ili tko drugi, koji se iza njega krije, da misli, te se patriotizam izriče u čestitkama gosp. Pašiću ili kojemu drugom političaru, kao što mi mislimo, da se ispravan i konstruktivan patriotizam u nas Židova ne treba ovako da ističe.

Slučaj »Naroda« i »Pravde« nije ni prvi a ni posljednji. Bilo ih je i bit će ih — a možda će gospoda oko tih novina jednom, kad se ukazuje potreba udesiti svoje članke prema shvatanju, da Židovi u Jugoslaviji nijesu tek Židovi nego i lokalni ravnopravni građani države u kojoj žive.

Križevci. U decembru 1924. boravio je u Križevcima izaslanik R. O. Saveza Žid. Oml. Udruženja, da se ondje ponovno oživi omladinski i žid-

dovski rad. Održan je sastanak sa omladinom i izabran pripralni odbor. Taj je pripralni odbor sazvaio konstituirajuću glavnu skupštinu, koja se je održala prošle nedjelje 15. o. mj. Na toj je skupštini, kojoj su prisustvovali svi žid. omladinci i omladinke Križevaca, osnovano Židovsko omladinsko literarno udruženje sa odborom kojemu je na čelu Zdenko Hirschl. Pokroviteljstvo udruženja preuzeo je g. rabin dr. Engl. Glavnoj su skupštini prisustvovali sa strane Sav. Žid. Oml. Udruženja Cvi Rothmüller i Filip Reiner. Cvi je Rothmüller održao predavanje o položaju židovstva i potrebi cionističkoga rada, a Filip Reiner je pozdravio skupštinu ispred S. Ž. O. U. i dao upute za društveni rad. Treba spomenuti da su glavnoj skupštini prisustvovali neki stariji članovi bivšeg udruženja »B'ne Israel«, koji su obećali saradnju. Ima nade, da će se osnutkom ovoga udruženja cionistički i židovski život Križevaca intenzivirati. — Vode se pregovori glede Purim-zabave, a uskoro će početi i rad sa dječom.

Makabijev sjajni ples u Zagrebu. U subotu dne 14. o. mj. održao se Makabijev sjajni ples u dvorani Music-Halla. Kao svake godine tako je i ove godine Makabijev ples bio društveni događaj, kojemu su pribivali ne samo reprezentanti zagrebačkog židovstva, već i reprezentanti nežidovskog građanstva. Među prisutnima vidjeli smo velikoga župana Zucconi-a, zastupnika armijskog komandanta, gotovo sve strane konzule, predsjedništvo bogoštovne općine bilo je zastupano po dr. Konu, dr. Šiku i direktoru Sternu, Savez Cionista po dr. Šteinu, Gospodjinsko društvo po gospodji Hertman, zatim Žid. Akad. društvo »Judeja«, i Žid. Potporno Društvo po svojim predsjednicima. Sama zabava protekla u vrlo animiranom raspoloženju te je potrajala do zore. Kako doznajemo bit će i materijalan uspjeh povoljan. O samoj zabavi donijeli su i zagrebački dnevnici vrlo opširne i nadasve povoljne izvještaje.

Purimski broj »Haaviva«, lista jevr. mladeži. Upravo je izašao sa obilnim sadržajem 6. broj III. godišta, koji je u glavnom posvećen Purimu. Taj broj reši i slika Estere od Liliena, a sadržaj mu je slijedeći: Cvi: Purim (historijski prikaz); Keta H.: Mala kuharica (deklamacija za purim); Ruža Lerinc: Izgubljena sreća (priča); R. Lerinc: Zimska radost (pjesma); Jehuda Steinberg: Priča o gradu Šušanu (priča); Šalom Freiberg: Dogodštine i doživljaji Helmljana (priče); Rahela Ozmo: Pismo »Haavivu«; Liza Fuchs: U svetoj zemlji (pjesma); Židovska općina grada Kian-Čen. — Razbibriga: Klijanje (pokus i motrenja). — Zagonetke. — Imena odgonetača. — Dopisnica uredništva. — Pretpisala »Haaviva«, koji izlazi jedamput mjesečno iznaša godišnje 50 D., a polugodišnje 25 D. Uprava i uredništvo: Mirjam Weiller, Zagreb, Bakačeva ulica 5. III.

Zagreb. (»Literarni sastanci Židovske omladine«). U nedjelje dne 15. veljače, održana je izvanredna glavna skupština, na kojoj je zaključeno, da literarni sastanci postaju srednjoškolsko društvo, u kojem mogu ostali omladinci da budu izvanredni članovi. Izabran je slijedeći odbor: predsjednik: Oskar Brauner, tajnik: Ernest Deutsch, blagajnik: Hinko Schlesinger, revizor blagajne: Branko Salzberger, odbornici: Pauli Schwartz, Branko Oswald, Slavko Deutsch, Feri Steiner i Ivica Schlesinger. Društvena je adresa: Ernest Deutsch, Palmotičeva ulica 4.

26. redovita glavna skupština »Judeje«. U subotu dne 21. o. mj. u pol 9 naveče održat će se 26. red. glavna skupština u društvenim prostorijama (Palmotičeva 16.) sa slijedećim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsjednika; 2. Čitanje zapisnika; 3. tajnički izvještaj; 4. blagajnički izvještaj; 5. Apsolutorij; 6. »Judeja« i Omladinsko kolo; 7. Izbor novog odbora; 8. Eventualije. Pozivlju se svi članovi i senjori da prisustvuju skupštini. Predsjednik: Moše Schweiger v. r. Tajnik: Oskar Fischer v. r.

IZ RADNOGA ODBORA SAVEZA ŽID. OMLADINSKIH UDRUŽENJA.

(Zagreb, Ilica 31, III. kat.)

I. Nova udruženja. Osnovana su slijedeća nova sav. udruženja: »Žid. oml.

udruž. »Bar-Kohba«, Virovitica (Adresa: Selina Bing); Žid. Oml. Literarno Udruženje, Križevci (Adresa: Zdenko Hirschl).

II. Cirkulari. Odasli su cirkulari glede knjižice S. Ž. O. U., Ureda za nabavu knjiga i Arhiva S. Ž. O. U., pa je dužnost sviju sav. udruženja da izvrše sve upute navedene u tim cirkularima, a napose da što prije, u koliko to već mijesu učinili, pošalju savezu: I. duplikate knjiga iz knjižnice, jer su iste veoma potrebne za novoosnovana i siromašna udruženja.

mašna udruženja; 2. popis svojih knjiga, da se uzmogne što prije sastaviti generalni popis knjiga, koje se nalaze u knjižnicama sav. udruženja.

III. Sav. ferijalno naselje. Upute u prošleme broju »Židova« treba što prije, a najkasnije do 25. o. mj., izvršiti, jer i o rezultatu prijava ovisi osnutak naselja.

IV. 8. br. V. god. »Gideona« treba nužno R. O., pa se umoljavaju svi oni članovi, koji bi ga mogli R. O-u odstupiti, da to učine što prije.

V. Purim-materijal. Svim sav. udruženjima razaslane su dvije prigodne pjesmice.

VI. Materijal za sastanke. U savezu sa 40-godišnjicom smrti Pereca Smolenskoga svraćamo pažnju na članak C. Rothmültera u ovome broju »Židova«. O literarnom radu Smolenskog potanje u knjizi Klausner: »Die neuhebräische Literatur«, a o njegovom vremenu Meisl: Haskala.

SIROMAŠNI STUDENT PRAVA

traži poldnevno namještenje u kojoj odvijetničkoj pisarni, ili u kakvom trgovačkom društvu, jer je prilično upućen i u trgovačke predmete. Adresu molim ostaviti u upravi pod oznakom R.

OLGA ROCHLITZ
IGNAC SONNENSCHNEIN
zaručnici

Daravari

Ptuj

STAKLANA

BRAĆA GROSS

ILICA 84. ZAGREB Telefon 12-27.

Veletrgovina stakla porculana i kuhinjskog pribora.

Najjeftinije vrelo za nabavu:

Svih vrsti stakla
Porculana
Svjetiljaka
Ogledala
Okrvira
Staklenih ploča
Raznog kuhinjskog pribora

NA MALO I VELIKO

Najveći izbor letvica za okvire.

Vlastita radiona okvira za slike i ogledala.

Prva hrvatska veletrgovinska kuća i
knjižarna u Zagrebu

Ferdo Hirschl k. l.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 878

Postambor: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogate skladište raznih vrsta robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevinskih potrebitina. Solidna roba, brza posluga, cijena umjerena.

VREĆE

iz jute, tekstilna i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Trnovčeva 13 ZAGREB Telefon 10-45

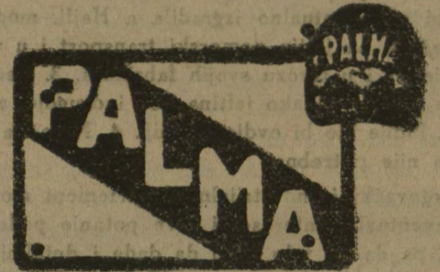
Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu — Zavod za posredovanje uspremaćivih posjara

„MIRIS“

tvornica običnog i
toaletnog sapuna
Bjelovar

Nosite radi njihovih
mnogih prednosti

Kaučuk pete i potplate.

כשר
Restauracija „KARMEL“

u prostorijama prijašnje restauracije Anđelak, Petrinjska ulica 26.

Solidna i dobra podvorba, vazda svježa i dobra kuhinja.

Abonenti dobivaju popust.

Za obilan posjetu molit

Restauracija „KARMEL“

„MACHER“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.

Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

PAMUK

sve vrsti i
u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO

ZAGREB,

Boškovićeve ulica broj 15

Brzjavici: DIANA Telefon broj 23-66

MOLINO

žutica platno

šifoni

vata (za poplune)

Centralna Banka za Trgovinu, Obrt i Industriju d. d.
Zagreb

Jelačićev trg broj 4 (vlastita palača)
Dionička glavica: Din. 80,000.000—
Brzjavici: Centrobanka.

Telef.: Devizni odio: 3-07, 10-77, 13 33
noćna služba: 7-78; mjenjačnica: 5-56
kućna cen.: 2 85, 7-13, 7-96, 11-94, i 12-23.

Podružnice: Brod n/S., Djakovo, Ivanec, Karlovac, Klanjec, Krapina, Koprivnica, Maribor, Novi-Sad, Požega, Ruma, Varaždin i Vel. Trgovište. — Afilirani zavodi: u svim većim trgovačkim središtima Jugoslavije — Izravne veze: sa prvorazrednim bankama u cijeloj Europi i Americi.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun uz najkulantniji kamatnjak — Eskomptira mjenice i devize — Financira i osniva obrtnička, trgovačka i industrijalna poduzeća — Kupuje i prodaje valute, devize vrijednosne papire. — Burzovne naloge obavlja kulantno i točno — Izdaje čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju akreditivna sva tu- i inozemna mjesta.